

Metody terapii logopedycznej

W terapii logopedycznej rzadko stosuje się tylko jeden rodzaj metod. Wynika to głównie z konieczności realizowania zasady kompleksowych oddziaływań. W realizacji niniejszego programu wykorzystane zostaną typowe metody stosowane w logopedii, a ich wybór uwarunkowany będzie rodzajem występującego zaburzenia, oraz dostosowany zostanie do wieku, potrzeb i możliwości rozwojowych dzieci oraz formy prowadzonych zajęć – indywidualnej lub grupowej.

Należą do nich:

a) metoda słuchowo – wzrokowa – polega na powtarzaniu dźwięków izolowanych, logopeda wymawia w sposób przedłużony dźwięk, a dziecko naśladuje,

b) metoda wzrokowa – polega na zademonstrowaniu przez nauczyciela, przed lustrem, właściwego układu narządu mowy i odtwarzanie go przez ucznia pod kontrolą wzroku,

c) metoda słuchowa – polega na odróżnieniu dźwięków prawidłowo artykułowanych od dźwięków artykułowanych niepoprawnie,

d) metoda mechaniczna – polega na ustawieniu narządów mowy wtedy, gdy dziecko nie potrafi osiągnąć danego układu narządów mowy dla uzyskania prawidłowego brzmienia,

e) metoda uwrażliwiania miejsc artykulacyjnych – polega na dotykaniu szpatułką miejsca artykulacji, co ułatwia dziecku wyszukanie właściwego punktu w jamie ustnej,

f) metoda usprawniania narządów mowy – polega na ćwiczeniu narządów mowy, głównie języka

i warg,

g) metoda czuciowa – polega na wykorzystaniu wrażeń dotykowych i czucia skórnej dłoni lub palców przy wywołaniu głosek,

h) metoda wyjaśniania – polega na wyjaśnieniu położenia narządów mowy podczas artykulacji danej głoski, są to wskazówki jak ułożyć język, wargi itp.

i) metoda przekształceń artykulacyjnych – opiera się na głoskach poprawnie przez dziecko artykułowanych i uzyskanie z nich innych głosek, zbliżonych pod względem artykulacyjnym,

j) metoda naturalna – polega na naśladowaniu ‘naturalnych szmerów, które prowadzą do właściwej artykulacji,

k) metoda usprawniająca wymowę – polega na ćwiczeniu uzyskanej głoski w nagłosie, śródgłosie

i wygłosie wyrazów, stosując odpowiedni materiał językowy.

Jedną z ważniejszych metod pracy z dzieckiem, którą często wykorzystuję podczas zajęć logopedycznych jest **zabawa**, która odgrywa kluczową rolę w rozwoju każdego dziecka. Jest ona podstawową formą aktywności dziecka, umożliwia mu

- poznawanie świata,
- rozwijanie się oraz nabywanie rozmaitych umiejętności.

W terapii logopedycznej zabawa jest istotnym narzędziem, które umiejętnie wykorzystywane może przynieść ogromne korzyści. Główne zalety wykorzystania tego narzędzia to:

- zmniejszenie stresu u dziecka,
- stymulowanie i motywowanie go do mówienia.

Zabawa ma również wpływ na rozwój zainteresowań, wzbogaca słownictwo czynne i bierne, wpływa na rozwój wszystkich zmysłów, pomaga rozwijać zdolności manualne, oraz kontakty społeczne.

Warunkiem koniecznym prawidłowego przebiegu terapii logopedycznej jest wykonywanie odpowiednich- są to:

1. Ćwiczenia przygotowujące narządy artykulacyjne do wywoływania nieprawidłowo realizowanych głosek:

- a) ćwiczenia oddechowe: (wydłużenie fazy wydechowej, nabycie umiejętności różnicowania fazy wydechowej i wdechowej, wyrobienie nawyku oddychania nosem, synchronizacja rytmu oddychania i struktury wypowiedzi),
- b) ćwiczenia narządów artykulacyjnych: języka, warg, podniebienia miękkiego, żuchwy (wypracowanie zręcznych i celowych ruchów poszczególnych narządów artykulacyjnych, podniesienie ich sprawności).

2. Ćwiczenia właściwe z zakresu korekcji wad wymowy.

- a) wywołanie głoski w izolacji,
- b) utrwalenie prawidłowej wymowy poszczególnych głosek w sylabach, wyrazach (nagłos, śródgłos, wygłos), zdaniach,
- c) ćw. utrwalające prawidłową wymowę głoskę w wierszykach, wylicznkach, powiedzeniach, tekstach, mowie potocznej.

3. Ćwiczenia słuchowe, usprawniające funkcje analizatora słuchowego:

- a) wyrabianie wrażliwości słuchowej,
- b) nabywanie umiejętności rozpoznawania i naśladowania dźwięków,

c) nabywanie umiejętności różnicowania prawidłowo i nieprawidłowo realizowanych głosek.

4. Ćwiczenia wspomagające terapię logopedyczną.

a) ćw. stymulujące rozwój słuchu fonemowego,

b) ćw. stymulujące ogólny rozwój dziecka (rozwijanie słownictwa czynnego, biernego, koordynacji wzrokowo- słuchowo- ruchowej, pamięci, myślenia, spostrzegawczości, orientacji przestrzennej),

c) kształtowanie twórczej aktywności słownej dziecka poprzez tworzenie swobodnych tekstów, rymowanek,

d) wyrabianie u dzieci umiejętności posługiwania się poprawną polszczyzną,

e) kształcenie umiejętności skupienia uwagi i współpracy z osobą ćwiczącą

W przypadku dzieci, u których mowa się nie wykształciła stosuje się **metody komunikacji alternatywnej** czyli niewerbalnych sposobów porozumiewania się przy użyciu znaków graficznych, manualnych itp. Praca logopedyczna będzie polegała na budowaniu i poszerzaniu mowy niewerbalnej. Będą to różnego rodzaju ćwiczenia z wykorzystaniem metod alternatywnej komunikacji poszerzające mowę bierną dziecka:

- **Program językowy Makaton** - system gestów i symboli graficznych, polegający na wykorzystaniu w celu komunikacji prostych gestów i rysunków graficznych.

Gesty wspomagają słowne porozumiewanie się i służą jako dodatkowy środek, który wzmacnia przekazywany dziecku lub przez dziecko komunikat.

Symbole graficzne - wskazują na symbol i w ten sposób sygnalizują potrzeby

i zainteresowania dziecka, korzystają z nich osoby, które nie są w stanie wykonać gestu,;

- **Piktogramy**- czyli system komunikacji znakowo- obrazkowej, przeznaczony dla wszystkich osób niemówiących wokalnie w celu ułatwienia im kontaktu i komunikacji z otoczeniem. Zasadą konstrukcji tego systemu jest czarne tło i biała figura. Każdy ze znaków opisany jest literowo w postaci wyrazu określającego treść znaku. Systemów ten posiada około 2000 symboli, i jest ciągle rozwijany;

- **Symbole Blissa**, to system porozumiewania się, w którym słowa przedstawione są w postaci rysunku. Te rysunki (symbole) są graficzną ilustracją znaczenia (treści, sensu) danego słowa. Symbole umożliwiają nazwanie konkretnego przedmiotu, ale również pojęcia

abstrakcyjnego, np.: uczucia. Specyfika i wyjątkowość systemu polega na możliwości budowania pełnych zdań, prowadzenia rozmowy, wyrażania opinii i ocen, opisywania zdarzeń i przeżyć, a poprzez to rozwijania w pełni własnej osobowości.

W terapii logopedycznej stosuje się również **metody wspomagające** pracę logopedyczną, które w sposób pośredni mogą mieć pozytywny wpływ na efekty terapii. Do metod wspomagających pracę logopedyczną należą:

- **Metoda Tomatisa** - jest to metoda stymulacji audio-psycho-lingwistycznej.

Metoda ta wspomaga terapię dzieci i młodzieży z problemami szkolnymi, dysleksją, zaburzeniami komunikacji językowej i autyzmem. Podstawowym jej celem jest wspomoczenie funkcji słuchowej, przez co następuje poprawa koncentracji, jakości uczenia się oraz wspomoczenie zdolności językowych, komunikacyjnych, zwiększenie kreatywności i poprawa jakości zachowań społecznych.

- **Metoda Ruchu Rozwijającego W. Sherborne** ma zastosowanie we wspomaganiu prawidłowego rozwoju i w korygowaniu jego zaburzeń. Podstawowymi założeniami tej metody jest rozwój dziecka poprzez ruch. Podstawowe elementy to:

- ✓ świadomość własnego ciała i usprawnianie ruchowe
- ✓ świadomość przestrzeni i działania w niej
- ✓ dzielenie przestrzeni z innymi ludźmi i nawiązanie z nimi bliskiego kontaktu.

W metodzie Ruchu Rozwijającego ważnym elementem oprócz ruchu jest odczuwanie równowagi, kontakt fizyczny będący źródłem doznań dotykowych. Istotne w tej metodzie jest: tulenie do siebie dzieci, głaskanie, kołysanie w ramionach. Metoda bywa wykorzystywana jako wstępny etap do innych zajęć terapeutycznych w przypadku dzieci mających trudności w czytaniu, pisaniu, czy jako część programu terapii psychologiczno - logopedycznej dzieci jękających się lub psychoterapii dzieci nerwicowych. Istotnym elementem tej metody jest stworzenia w grupie atmosfery wzajemnego zaufania, poczucia bezpieczeństwa i relaksu;

- **Metoda M. CH. Knillów** -metoda rozwijająca percepcję słuchowo- wzrokowo- ruchową, opierająca się na aktywności ruchowej dziecka i terapeuty, połączonej ze specjalnie skomponowaną muzyką, która stymuluje, skupia uwagę dziecka i tworzy poczucie przewidywalności sytuacji. Metoda jest wyjątkowo pomocna w pracy z dziećmi wycofanymi, autystycznymi, jak również agresywnymi oraz z dziećmi niepełnosprawnymi, niesłyszącymi i/lub niewidomymi;

- **Metody relaksacyjne** - wśród nich wyróżnić można masaż relaksacyjny, muzykoterapię.

Warto zaznaczyć, iż przy wyborze danej metody należy kierować się wiekiem dziecka, jego indywidualnymi potrzebami oraz możliwościami, jak również rodzajem zaburzenia mowy lub innymi trudnościami dziecka.

Źródła:

G. Demel – Minimum logopedyczne nauczyciela przedszkola

E. Skorek – Oblicza wad wymowy

I. Styczek – Logopedia

<http://www.piktogramy.com.pl/piktogramy/czym-sa-piktogramy/>

<http://www.ppp-tomaszow.pl/page/221/metody-stosowane-w-terapii-logopedycznej.html>

<http://niegrzecznedzieci.org.pl/asperger/swiat-nauki/terapia/trening-sluchowy-tomatisa/>

<http://www.niepelnosprawni.koszalin.pl/metody-i-formy-terapii/metoda-ruchu-rozwijajacego-wsherborne>